

بر نسخہ سی بر غروشدہ .

بر نسخہ سی بر غروشدہ .

مجموعہ مقالات

استانبول ایچون آہونہ یازماز . خارج ایچون بر سہنک
آہونہ بدی — پوستہ اجرتیلہ برابر — یاریم عثمانی
ایراسیدر .

مرکزی ابوالعود جادہ سندہ ۱۸ نومبر لو دکاتدر .
کوندریلہ چک اوراق معل نامہ اورایہ کوندریلیدر .
پوستہ اجرتی ویرلاش مکاتیب قبول اولغاز .

فی ۱۵ ربیع الاول سنہ ۱۳۰۵ (معارف نظارتک رخصتیلہ ہفتہ در دفعہ نشر اولتور) فی ۱۸ تشرین ثانی سنہ ۱۳۰۳

مکتب حقوق درسارتک خلاصہ سی :

(مہتاب دخی لطیف لکن
آندہ نہ کتیز بو نور سائن)
« حق افندی »

— ۲۱ —

اما — فقط — لکن — آنجق

لفظ ترکی اولان (آنجق) دن ماعداسی عربیدن مأخوذدر .
(اما) بعضاً مقام تفصیلہ ایراد اولتور :

« اما صبیئک ، بالکک قلیندہ حاصل اولان بو محبت نہدر ؟ ویا نیچوند ؟
دینیلیر ایسہ بوزک جواب ویرسکدن عجمیزی یتہ تکرار ایدرز . »
« کال پاک »

اکثریا ادات استدراک اولارق قوللائیلیر :

(نفاق ایشلر اما معنوی ہمت پیورمشلر .)
« وحی »

ضیا پاشانک :

(اما کہ غزلدہ ناہیہ پیر)

§

(اما کہ قصیدہ وغزلدہ)

مصراعرندہ کورلدیکی اوزرہ (اما) دن صکرہ کتیریلن (کہ)
(زیرا) دن صکرہ کتیریلن (کہ) یہ بکر . کمال بک :

(اما کہ عجمدہ انوریدن)

§

(اما کہ مقال — مالا —)

مصراعرلری دہ آنارک نظیرہ لریدر .

(کویا) اداتندن صکرہ (کہ) ایراد ایدیلوب ایدیلہ میہ جکی ،
مبجشدہ بیان اولتہ جقدر .

(فقط) عربیدہ جواہیہ اعتبار اولان فا ایلہ (یکنی) دیک
اولان (فقط) اسم فعلندن مرکبدر .

عربیدہ نفی مستغرق مفید اولق اوزرہ فاسز اولارق
استعمال ایدیلن (فقط) لسانغزدہ قوللائلماز .

(فقط) کہ عربیدہ استعمالی معنای حصہ منحصردر .
لسانغزدہ دخی بعضاً بو معنادہ قوللائیلیر :

« صورتہ کل فقط جہانگیر »

« مک ہنری دہ ایتدی تسفیر »

« ضیا پاشا »

فقط اکثریا ادات استدراک اولور :

« ... پارلاق پارلاق تصور ! فقط اولیہ شاعرانہ خیالیاری جدی شیلرہ
قاریدیرسوق ... »
« کمال پاک »

(لکن) عربیدہ اولدیفی کی لسانغزدہ ادات استدراکدر .
شو قدر وارکہ عرب بونی تشدید نون ایلہدہ استعمال ایدر .
بز یالکر مخفی قوللائیلیر :

اوتہ دن بری مقام استدراکدہ قوللائلمقدہ اولان (ولکن)
— ولیکن — ولی — لیک (تعبیرلری نژدہ قوللا-
نلماز اولش ایسہدہ بولنرک — مساجحات — قبیلہ دن اولہرق
نظمده استعمالی تجویز موافق انصافدر .
(آنجق) حصہ واستدراک اداتیدر :

(برتودہ رماد قلش آنجق)

« تلی »

§

(آنجق کوریشور کہ کلفت ایشلر)
« ضیا پاشا »

بوزایہ قدر وبردیکمز ایضاحاتہ دقت اولتورسہ آکلاشیلیر کہ
لسانغزدہ (اما — فقط — لکن — آنجق) کھلری ادات
استدراک اولمقدہ برلشیورلر . (فقط) ایلہ (آنجق) ادات حصہ
اولمقدہدہ متحد بولشیورلر . (اما) ایلہ (لکن) ادات حصہ
اولمقدہدن بوبادہ آنارن آریلیورلر . ایچارندہ (اما) دن
بشقہ ادات تفصیل اولان بولمقدیغدن او ، بو جہتلہ جملہسندن
تفیز ایدیور .

دیک اولیور کہ بولنرک (لکن) دن ماعداسی ایکشیر
صورتلہ قوللائلدیفی حالہ (لکن) بالکر بر صورتلہ قوللائیلیور .
ادات استدراک ، ینلرندہ نفی واثبات جہتلہ معنی آز جوق
مغایرت بولان ایکی جملہنک آرمسنہ کیر ، یعنی مابعدندہ کلن
جملہنک حکمی ماقبلندہ کچن جملہنک حکمنہ مغایر بولنور .
ادات استدراک خدمتی کلام سابقدن تولد ایدن توہی
دفع ایچون کتیریلہ جک جملہنک باشندہ بولمقدر .

(استدراک) طلب ادراک ، یعنی بشتمک ایستمک دیکدر .
لسانغزدہ (اما — فقط — لکن — آنجق) کھلرینک
دلالت ایستکری معنای استدراک متکلمدہ می ، بوقسہ مخاطبہ می
تحقق ایدیور ؟ کیم نہ فی ادراک ایتمک ایستیور ؟ بوراسی
شایان تحقیقدر .

ایضاح مسئلہ ایچون « جوق چالشدی اما موفق اولہمدی . »
مثالی الہ آلم . بوندہ کی (اما) نک دلالت ایستدیک معنای
استدراک متکلمدہ ویا مخاطبہدہ نصل تحقق ایدہ بیسلہ جکی
دوشونہ لم .

متکلمدہ شو وجہ ایلہ تحقق ایدہ بیلیر :

بر آدم « جوق چالشدی . » جملہسنی ایراد اندیجہ مثلاً
قانون طبیعتہ نظر چالیشانلردن ، علی الخصوص جوق چالیشانلردن

کال بك (تقیب) ده دیورکه :
« فتیحت :

(فتیل شمع بخت کرچه سلطانم اوایلندی
چراغ ایندی بی اما ولکن یاقندی یاندردی)

بیتندکی شو (اما ولکن) تکرری مخالف بلاغت دکلدر؟ اشهر
آثار سیه لرندن اولان (اندلس تارنخنده) بر قاج کره «ایسه ده
لکن» کی قاعدهیه مخالف ترکیب کورمش ایدم. بویه «دکر
دریا» «آی مهتابی» کی تعییر لکله نیک بری بشقه، دیکری بشقه
لسانده بولندیفی ایچون استعمال اولنقی قواعد فصاحت مطابق
ایسه «.....»

مشارالیهک «اما ولکن» کی «ایسه ده لکن» تعییری حقنده کی
اعتراضنه ده دیه جک یوقدر. ضیا باشانک اندلس تارنخنده
«ایسه ده لکن» یازمش اولدیغی خاطر مزه کلبورسده بونده
«قات اندرقات» تعییری قوللانمش، هله صائبک «وقت سحرگاه»
تعییری حاوی اولان :

(آدی بیر چوشد خرس جوان می کرد
خواب در وقت سحرگاه کران می کرد)

بئی (ابن نصیر) ک حالی تصور ایچون ایراد ایدلش اولمسنه
نظراً اینجنده «ایسه ده لکن» لره دخی تصادف اولنقی امکاندن
بعید دکلدر .

اخطار

ظن عاجزانه مزه کوره کال بکک بالایه منقول عبارهنده کی
«اشهر آثار سیه لرندن اولان» تعییری ده فصاحت عثمانیه
موافق دکلدر . واقعا امام علینک اهمیت فن کتابتی مین اولان
ساخته مشهورسده کورلیدیکی وجه ایله عرب «من اهم الامور»
کی تعییرلری استعمال ایدیورسده عثمانی بلغاسی بواسطه
تقلید ایمیورلر . دیورلرکه :

«مثلا «اعظم اسباب سعادتدن اولان» نه دیکدر؟ «اسباب
سعادتک الکی بویکندن اولان» دیک دکلدر؟ بز بویه سوز
سویلمی یز؟ مادامکه «اسباب سعادتک الکی بویکندن اولان»
دیوروز، «اعظم اسباب سعادتدن اولان» ده دیمیز . (دن)
اداتی برطرفه اتروق «اعظم اسباب سعادت اولان» دیرز .
بوقوله کوره «اشهر آثار سیه لرندن اولان» تعییرنسک
«اشهر آثار سیه لری اولان» صورتنده تعییحی اقتضا ایدر،
چونکه «آثار سیه لرنیک الکی مشهورلندن اولان» دینیه بیایرسده
«آثار سیه لرنیک الکی مشهورلندن اولان» دینیه مز .

(افقر فقردان — اعلم علمادن — اغرب غرابشدن)
کی تعییرلرده بوییلندر .

(دن) اداتی بویه لرلده تبعیض دلالت ایتدیکندن تعاق
ایده جکی کله نیک جمع اولمی لازم کلیر .

اکثرینک موفق اولمی لازم کله جکی تصور ایدر . مقصدی
چالشیدیغی بیان ایتدیکی شخصک موفق اولمیدیغی آکلامتیق
ایکن «چوق چالشدی .» جمله سندن مخاطبجه او شخصک موفق
اولدیغی توهم ایدیله بیله جکی دریش ایلر . ایشته اوزمان اکل
افاده ایله مخاطبک ذهندنه کی بو توهمی دفع ایتک ایسترده
«اما موفق اولمیدی .» دیر . بو صورتله افاده سنده کی نقصانک
اکالی استدرک ایجتش اولور .

مخاطبه ده شو وجه ایله تحقق ایده بیایر :

بر آدم «چوق چالشدی .» سوزنی ایشیدنجه کذلک
چالشقانلردن چوغنسک موفق اولمی لازم کله جکی تصور
ایده بیایر . میحوت عنه اولان شخصک موفق اولوب اولمیدیغی
آکلامتیق ایستر . بو وجه ایله مستدرک اولمش اولور . متکلم
«چوق چالشدی .» جمله سنه «اما موفق اولمیدی .» جمله سی
علاوه ایدنجه مطلوب حصوله کلیر .

بو افاده لرذن آکلاشدیغنه کوره معنای استدرک متکلمده ده،
مخاطبه ده تحقق ایده بیایور .

بو تحقیقلردن هانکیسی معتبر طوته؟ (ادات استدرک)
دینلیدیکی وقت مستدرک اولمی اوزره متکلم ایله مخاطبدن
هانکیسی تصور ایدم؟ بوراسی ده محتاج تدقیقدر .

ادات استدرک ایستعمال ایدن کیم؟ مخاطب دکل یا ! البته
متکلم . شو حالده معنای استدرکده آنده تحقیق مناسب
اولور . واقعا مخاطب دخی ذهناً مستدرک اوله بیایر، فقط
بختمز دهنده دکل، سوزده در . ادات استدرک دلالت ایتدیکی
معنی آتی سویلیدیکی سوزده ایراد ایدن متکلمده متحقق اعتبار
ایدلیوبده ساکت بولنان مخاطبه متحقق اعتبار ایدلک نصل
مناسبت آلر ؟

حاصلی : ارباب تحقیقه کوره مستدرک متکلمدر . مخاطب
دکل .

مهمه

(ایسه ده — ایسه لرده — ایسه لاده — ایسه کرده —
ایسه ده — ایسه لاده) تعییرلندن سکره هیچ بر وقت ادات
استدرک کنیلمه مز . مثلاً «بک ذکی دکل ایسه ده غی ده دکلدر .»
دینیلر . «بک ذکی دکل ایسه ده فقط غی ده دکلدر .» دینیله مز .
ادات استدرک کنیلمه جک ایسه عباره «بک ذکی دکلدر، فقط
غی ده دکلدر .» صورتنه قولنمی لازم کلیر .

ارباب قلمک مشهورلری اینجنده دخی بو دقیقه کی کوزتمینلر
کورلیور . ازجمله مطول ترجمه سنده شو عباریه تصادف
اولیور :

«بعضاً مقدم اولوق دخی ایراد اولندیغی غیر مستر ایسه ده لکن قلیل
ونادر .»

وسيله تغزل

بچن صباح برادرم «سالم» افندی به — معتام اولدینی
اوزره مائی کاغده یازی یازمقدن اوصانیر کی اولدیغمدن
بحث ایله — بنی ایچون مختلف اللون یازی کاغدی آسنی رجا
ایتمش ایدم . آقشام اوستی «ایشنه مائیدن بشقه هر رنگ
وار . دیه رگ بر چوق رنگا رنگ کاغد کتیردی . بونلرک
ایچنه بر قاج ده قلم صارمش ایدی . بو منظره شو بیی خاطر مه
کتیردی :

کیزلهم اوراق رنگا رنگ ایچنده غلهمی
اولدی اهرار بهار آلتنده برآذر نهان

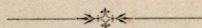
کندیسنه اووقودم . یازدیغم شیرلی بکنمک لطفنده بولنه
کلدیکی ایچون صوغوق عدایده یله جگمز بوفخریه بی ده بکندی .
کوله رگ «بو» بزم کاغدلردن دها رنگین! کاشکی بر قاج بیت دها
سویلسه ده برغزل اولسه! دیگر (نهان) غزلنه نظیره کی برشی
اولوردی . آنک مطلبی :

احتراز طعنه دن قالمقده در آهم نهان
بر حقیقت قالمسون عالمه اللهم نهان

دکلیدر ؟ دیدی . بوتشویق آئیده کی غزلی وجوده کتیردی :

زیر طاق سرده اولمش عقل وحی آور نهان
صانکه ایتش کندینی غار ایچره پیغمبر نهان
اولسیدی محشر سودا سر بر شورشم
دردم اولماز برآوج طوبراقده بر محشر نهان
کبسه دل کیزی بر دار الصنم حالنده در
غیرت عشق ایلمشدر آنده بیک دایر نهان

فکرم اولسون کائنات افروز یارب — اولسون
زیر خاکسترده ظلمتسوز بر احقر نهان
بی اساس افکاری پامال ایله ای فکر متین
خارجیار اولدی بیدا اولمه ای حیدر نهان
بر تجلی ایلسه که عالمده قالماسز اختلاف
یا ایچون اولمقده سین کوزلردن ای داور نهان
دیرسین «اسرارم بیللسون!» حیرت اندر حیرتم
جان نهان، جان ایچره اسرارک نهان اندر نهان

۲۸۳۵ نومرولو «ترجان حقیقت» له نشر اولتان ورقه :

مجموعه ده تناقض

(مجموعه معلم) ک برخی نسخده سننده (ایله) اداتی بچنده شو عباردر
مندرچندر .
(کله حروف مددن، یاخسود (ی) دن مائدا حروف املادن بریله ویا

استطراد

ضیا باشانک اسکی بولده یازلمش آتاردن معدود اولان
اندلس تاریخی کوزدن کچیرلسه فصاحتیه مغا بر خیلی شیرکوریلور.
از جمله شو عبارده تصادف اولنور :

«وقتاسه حکومت جسیه مذکوره مانندس یأیوج و ما یوج افطار شماليه دن و بر
حزب جاپانیدن ظهور و خروج ایدن اقوام وحشیه ایله یا یمال قهرو استیلا اولدقده ...»
دقت اولسون! اولدینی بو ؟

(وقتاکه) (بروقتده که) دیک . (اولدقده) (اولدینی وقتده)
دیک . اوله ایسه (وقتاکه اولدقده) نه دیک ؟

(وقتاکه) تعیرینک سیغه توقیتیه ایله تعقیب ک فاحش
خطا لزمزدن معدود در . مثلاً بریسی «وقتاکه او قودن او -
یاندیغمده» دیه جک اولسه آنک «بروقتده که او قودن او یاندیغم
وقتده» دیش قدر اولدینی آکلایان آدم قائل صایقلا یور ظن
ایده رگ کولزمی ؟

(مجموعه ابو الضیا) ده کوریلان «وقتاکه اصلح بی امیه
عمر بن عبد العزیز شرفخشای مسند خلافت اولدقده . . .»
عباره سی ابو الضیا توفیق بک افدینک نظر تصحیح مندن کچماش
اولسه کرک .

آثار کالی هر کسدن زیاده دقتله او قویان ابو الضیا کال
طرفندن از جمله فقرات آئیده (وقتاکه) تعیرینک نه بولده
ایراد ایدلدیکنه دقت ایتماش اولی قابلیدر ؟ :

«وقتاکه سلطان محمد خان ثانی ثانی جلوس ایدی، ید عین سلطوی قهر خصم
ایله تسخیر حاله که دست یسار همتی نشر علم ایله امار ملکه وقف ایدره که قلیلهک
شانی اعلا و قلم حقی ایفا ایلدی .»
«دور استیلا دن»

§

«وقتاکه سوریه لیلر مصره داخل اولدیله، دوتله معاونته کلشکن دشمن صورتده
معامله کوردیلر .»
«صلاح الدین ایوبیدن»

§

«وقتاکه صلاح الدین اوجایی سفری املق اوزره مصره عزیمت تیتهله سلاح قو -
شاندی، کندچون اردونک طلیعه قوماندانلقی اختیار ایدی .»
«کذا»
(انتی)

(اما) بعضاً «اما یازیور!» کی استغراب واستحسان
مقامنده ایراد اولنور . بو صورتده اکثریت اوزره (ها)
یاخود (نه) اداتیه مؤکد اوله رق کایر :

«اما یاپدک ها !»

§

(اما نه سوز العیاذ بالله)

«ضیا پاشا»

